

Læs dig klogere på fremtiden

Mads Rosendahl Thomsen anbefaler Charlotte Weitze: *Ulvemælk*, 2024.

Mange dystopiske fortællinger er henlagt til et godt stykke ude i fremtiden. Måske ikke så meget for at skåne læseren, men fordi store forandringer tager tid. Aldous Huxleys *Fagre nye verden* udspiller sig i 2540, mens George Orwell med *1984* trak fremtiden noget tættere på. I Charlotte Weitzes glimrende roman *Ulvemælk* er den nye tid henlagt til 2040, hvilket der virkelig ikke er lang tid til. Men forandringerne er markante: Jylland er dækket af skov, fordi der skal klimakompenseres for de datacentre, der driver OS, en kunstig intelligens, der omfavner alle aspekter af den menneskelige tilværelse.

Hovedpersonen Inga var engang forfatter, men nu skriver OS al litteratur, fordi den bedre ved, hvad folk vil have. OS sørger for dating, den giver folk mulighed for at opleve verden i Virtual Reality med OS-briller, og nogle folk, men ikke Inga, får lavet kopier af deres afdøde forældre, der så kan leve videre som simuleringer. Men det virker ikke rigtigt, og man fornemmer overalt falskheden i det univers, der er skabt.

Ulvemælk trækker også tråde tilbage i de kapitler, hvor man følger folkemindesamleren Evald Tang Kristensen, som fra 1860'erne og årtier frem indsamlede tusindvis af beretninger fra jævne folk, om de steder de levede. Evald bliver gift med en af sine informanter, Marie, og man er her langt fra et liv omgivet af OS's kameraer og 24/7 service, men med natpotter, kolde morgener og fugtige huse. Alligevel er det som om, at der er nogle ting, der spejler sig i livet i 2040. Inga og hendes kæreste Alexander lever også tæt på naturen – og de havde begge ulvetatoveringer, inden OS's algoritmer bragte dem sammen – og de nærer som Tang Kristensen en stor kærlighed til Tværmosen. Og ikke mindst, så er deres liv præget af en fascination, som Tang Kristensen delte, af, hvad stedets historie gør ved de folk, der bebor det.

Weitzes roman er blændende i sin evne til at se menneskets vilkår mellem en fremmedgørende teknologi og en natur, der heller ikke altid giver tryghed. I 2026 kan vi stadig holde kunstig intelligens ud i strakt arm, hvis vi vil, men sådan bliver det måske ikke ved med at være. Der er ikke længe til 2040. Men efteråret 2022, hvor få tænkte over, at kunstig intelligens ville blive noget, som en milliard mennesker snart ville bruge dagligt, er endog meget kort tid siden. *Ulvemælk* giver i sin dobbeltfortælling en påmindelse om, at naturen ikke forsvinder, fordi vi er så optaget af det kunstige. Det er en dystopi, hvor gode intentioner om sikkerhed og kontrol, som i *Fagre nye verden*, gør tilværelsen mere umenneskelig.

Mads Rosendahl Thomsen er professor i Litteraturhistorie, Aarhus Universitet, og leder af grundforskningscentret TEXT: Center for Contemporary Cultures of Text, der studerer, hvordan kunstig intelligens påvirker vores tekstkultur. Han har udgivet bøger og artikler om verdenslitteratur, posthumanisme og digital humaniora. Han er forperson for Kulturministeriets Bogpanel.

